

Norra-Finlands regionalförvaltningsverket
kirjaamo.pohjois@avi.fi

2024-12-19

översättning

Dnro PSAVI/15134/2023, Möyly fiskodling, miljö- och vattenvårdstillstånd samt tillstånd för beredning och driftstart trots överklagande, Simo, Finland.

GRÄNSÄLVSKOMMISSIONENS YTTRANDE

Laitakarín Kala Oy ansöker om tillstånd enligt vattenlagen och miljöskyddslagen för fiskeodlingsbassäng med nät i Simo kommun, norra Bottenhavet, i ett yttre havsområde sydväst om ön Möyly. Området är ca 24 hektar och är hyrt av Skogsstyrelsen. Ansökan är främst för tills vidare eller tidsbegränsad för 10 år från datumet då tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft. Odlingen avser huvudsakligen regnbågslox som slaktfisk.

Projektbeskrivning

Fiskynglingarna väger 200–1000 g när de kommer till odlingen och de blir odlade en säsong i nätbassänger och efter det flyttas för rensning och vinterförvaring till Veitsiluoto i Kemi. Det ska bli 8 runda odlingsbassänger och den sammanlagda arean är 9 072 m² och volymen är 136 088 m³. Fiskarna matas en eller två gånger per dag från en matningsflotte (max foder mängd är 100 ton). Foder blåses med lufttryck genom rör från foderflottan. I mitten på odlingsbassängen finns en spridare som sprider fodret jämt runt bassängen. Matningen justeras enligt bassängens biomassa, fiskarnas storlek och vattentemperaturen. Odlingsbassängerna skänks ner till havsbotten utan nät efter odlings säsongen och på våren tas de upp igen.

Odlingsområdet är planerat till Bottenvikens yttre skärgård och "Kemi-Simo yttre" vattenförekomst nära gränsen till "Hailuoto-Kuivaniemi" vattenförekomst. Den ekologiska situationen i båda vattenförekomsterna har bedömts som tillfredsställande enligt den tredje vattenförvaltningens klassificering. Det planerade odlingsstället ligger i ett område som är bedömt som utmärkt i den nationella planen för lägeskontroll avseende vattenodling. Vattendjupet i området är över 20 meter.

Information om väsentligt utsläpp och avfall

Mängden av odlad regnbågslox kommer att vara 902 500 kg och fodret som används kommer att vara ca 950 000 kg. Belastningen för vattendrag beräknas bli 2 565 kg fosfor och 43 106 kg kväve. Genomsnittlig foderfaktor för odlingsperioden som har använts i beräkningen är 1,05. Genomsnittlig fosforhalt i fodret är 0,65% och kvävehalten är 7,15%. Sökande föreslår fosforbelastningen på 2 565 kg som styrande tillståndsgräns eftersom algproduktionen i Bottenviken är fosforbegränsad.

Avfallet kommer att vara fodersäckar om fodret levereras i säckar och inte som blåsbar bulkvara direkt från fraktfartygets tank. Om huvuddelen av fodret kommer i 1000 kg säckar beräknas det bli 950 fodersäckar per år. Tomma fodersäckar transporteras till Uleåborg för avfallsbränning. Döda fiskar (ca 3 000 – 5 000 kg per år) levereras antingen till foderanvändning eller biogasproduktion.

Det blir även 50 – 100 liter spillolja per år som transporteras till Rusko avfallscenter i Uleåborg. Liten mängd av desinfektionsmedel används i verksamheten (ca 5 liter per odlings säsong). Antifouling medlen som är godkända för fiskodling används för att färja bassängerna och färgningen görs av nättillverkare. Laitakarín Kala varken använder eller magasinerar dessa medel.

Bedömning om påverkan

Ökning av totala innehållet av näringsämnen samt ändring av klorofyllhalten orsakad av den planerade fiskodlingen har beräknats med hjälp av modellering av vattendrag.

Utredningarna visar att ökningarna av näringsämnen blir så pass låga att vattendragens fysikaliska-kemiska kvalitet inte förväntas bli sämre utan kommer att fortfarande ha den nuvarande goda kvaliteten i Kemi-Simo yttre och Hailuoto-Kuivaniemi vattenförekomsterna. Enligt sökande förväntas inte heller övergödningen öka så att vattenförekomsternas ekologiska situation skulle försämrats jämfört med nuvarande situation. Mindre ökning av algproduktionen (a-klorofyllhalt), mest i närområdet av fiskodlingen, kommer inte att ändra den ekologiska klassificeringen av växtplanktons kvalitetsfaktor. Generell vattenkvalitet i havsområdet är styrande faktor som i Bottenviken påverkas av näringsämnen speciellt från älvarna.

Det förekommer eventuella rev i närheten av området och dessa rev tillhör Natura undervattennaturtyper som ska skyddas. Eventuella revområden nära odlingsområdet är föremål för mindre och tidvis påverkan beroende mest av vindförhållandena. Natura bedömningen gjordes genom att analysera resultat av modellberäkningen (ökning av näringshalten) för två alternativa odlingsplatser och påverkan på områdets naturtyper och Naturaområdets naturvärden. Öarnas strandzoner i området kan bli föremål för mindre ökning av basproduktionen vilket kan leda till måttlig ökning av epifytiska filamentösa alger.

Som slutsats av Natura bedömningen har det konstaterats att fiskodlingsverksamheten inte förväntas ha negativ påverkan på Natura-områdets naturtyper, fågelarter eller Natura-områdets karaktär som helhet.

Det förväntas inga biverkningar för fiskebeståndet eller fisket. Projektet bedöms inte orsaka några biverkningar för människors levnadsvillkor, hälsa, trivsel eller rekreation. Inte heller andra väsentliga miljökonsekvenser förväntas bli som resultat av fiskodlingen.

Ersättningar

Sökande har bedömt att det inte orsakas någon ersättningsbar skada för fiskebeståndet eller vattendrag eller användning av stränderna.

Beredningstillstånd och tillstånd att starta verksamheten

Laitakarinn Kala Oy ansöker om rätt enligt 3 kap 16 § vattenlagen att vidta förberedande åtgärder för projektet innan beslutet vinner laga kraft (förberedande tillstånd) och rätt att starta verksamhet enligt 199 § miljöskyddslagen oavsett eventuellt överklagande. Sökandens garanti föreslås att vara 10 000 €.

Gränsälvscommissionen tackar för remissen och ger följande synpunkter angående tillståndsansökan:

Torne älv har upplevt två riktigt dåliga år i rad med laxvandring. Antalet lekande laxar som vandrar till älven har kollapsat. Orsakerna till situationen är åtminstone delvis oklara, vilket understryker behovet av att vara mycket försiktig i all verksamhet som kan orsaka nya hot mot migrerande fiskbestånd.

Det finns mycket internationellt publicerat kring marin fiskodling. Omfattande studier finns gjorda i Norge om påverkan från fiskodling, bl.a. i senaste vetenskapliga rådet/statusklassning vildlax (2024):

Vetenskapliga råd för laxförvaltning

Laxlöss från odlingar är det största människoskapade hotet mot norsk lax, och dessutom rymda odlade laxar och infektioner är kopplade till fiskodling (figur 4 och 5). Antalet laxbestånd som

bedöms vara kritiskt hotade på grund av laxlöss har ökat de senaste åren. Mängden rymda odlade laxar som observerats i norska vattendrag har minskat med tiden, men genetiska förändringar på grund av korsning av rymda odlade laxar har påvisats eller indikerats i ett stort antal laxpopulationer.

Infektioner kopplade till fiskodling är också ett betydande hot mot norska laxbestånd. Kunskapen om effekten är dock bristfällig och osäkerheten om den framtida utvecklingen är stor. Det behövs mer kunskap om sådana infektioner. Brist på kunskap kan göra att detta är ett hot som är underskattat.

<https://vitenskapsradet.no/Nyheter/status-of-wild-atlantic-salmon-in-norway-2024>

Enligt forskningsresultat (2024) löper även stillahavslax, som tillhör den andra underfamiljen av lax, samma risk på grund av fiskodling i öppet hav som atlantlax:

"Patogener påverkar sannolikt vild lax indirekt genom att förmedla migration, konkurrens och predation. Nuvarande fiskodlingspraxis med nätbassänger utgör risk för många populationer av alla arter av vild lax i B.C., varav de flesta inte täcks av kanadensiska regeringens vetenskapliga och rådgivande rapporter. Klimatförändringen, patogenutveckling och förändringar av sjukdomshantering och reglering av fiskodling kommer att påverka framtida risker."

<https://www.science.org/doi/full/10.1126/sciadv.adn7118>

Kommissionen anser att verksamheten som söker miljö- och vattenvårdstillstånd kan ha skadliga effekter på torneälvsaxen, för vilken Finland och Sverige har huvudansvaret som stater där laxen leker enligt FNs Havsrättskonventionen från 1982 (artikel 66, anadroma bestånd 1. Stater från vars floder anadroma bestånd härrör skall ha det främsta intresset av och huvudansvaret för sådana bestånd). I inledningen av gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige från 2010 hänvisas till bl.a. till havsrättskonventionen, och till FN:s konvention om biologisk mångfald från 1992, vilket förpliktar de undertecknande länderna att säkerställa bevarandet och hållbart nyttjande av biologisk mångfald.

Gränsälvskommissionen ska bl.a. följa tillämpningen av överenskommelsen och tillståndspraxis. Kommissionen vill i detta sammanhang konstatera om reglering av fiskodling i Sverige. I Sverige är det på grund av risk för smittspridning av sjukdomar och annan negativ påverkan på vildlaxen olagligt att ge tillstånd till fiskodling närmare än 20 km från vildlaxälvarnas mynningar. Den tänkta lokaliseringen för odlingen som den här ansökan avser ligger visserligen längre än 20 km från Torneälvens mynning, men en stor del av den vuxna lekvandrande vildlaxen följer den finska kusten på vägen upp till sina älvar. I dagsläget finns det väldigt lite kunskap om var smålaxen (postsmolten) vandrar på sin väg ned till uppväxtområdena nere i Östersjön. Om smålaxen passerar en fiskodling finns det stor risk att de påverkas negativt av bland annat laxlöss, men även andra sjukdomar.

Kommissionen bedömer att en fiskodling på denna plats som ligger inom kärnområdet för östersjöaxens vandring skulle innebära en risk för vildlaxen, inte bara för Torneälvsaxen utan även för laxbestånden från Kalixälven, Råneälven och Piteälven. Negativa påverkningar kan sprida sig över gränsen och påverka laxbeståndens hälsa även utanför Finland.

Kommissionens betonar försiktighetsprincipen och vill poängtera att man bör ta sig lärdom från erfarenheter från laxodling i havsområden som visar allvarliga hälsorisker för vilda laxbestånd. Andra tekniska och platsspecifika alternativ borde analyseras för genomförande av projektet.

Yttrandet har beretts av kommissionens sekreterare Annika Sallialmi. Kommissionen har godkänt yttrandet via e-post t.o.m. 2024-12-19. Yttrandet har sparats i ACTA diariehanteringssystem.

Finsk-svenska gränsälvskommissionen

FÖR KÄNNEDOM

Länsstyrelsen i Norrbottens län
Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland, fiskerimyndigheten
Naturresursinstitutet LUKE
Havs- och vattenmyndigheten
Torne- och Muonioälvars och kustens fiskeriområde
Enontekis fiskeriområde
Tengeliö fiskeriområde